

Peter Pan & de King of Pop

In 1902 schrijft de Schot James Barrie het eerste verhaal over Peter Pan. Het inspireerde Michael Jackson tot zijn tragische vlucht naar Neverland.

Peter Pan is een jongen in een Londen's weeshuis. Elfjes en vogeltjes leren hem vliegen. Later schrijft Barrie een toneelstuk: 'Peter Pan, the boy who wouldn't grow up'. Hiervan is het Peter Pan-syndroom afgeleid, dat beschrijft hoe sommige mannen nooit volwassen worden. Deze mannen zijn niet in staat volwassen relaties aan te gaan; ze willen alleen bemoederd worden. Hun verlangens zijn infantiel egocentrisch en narcistisch.

Men (and women) who never grew up

Ik moet denken aan een filmpje, waarin Michael Jackson samen met Elizabeth Taylor kerstochtend viert. Twee volwassen kinderen in hun pyjama's die dure cadeaus voor (volwassen) kinderen uitpakken. Hoewel kerstboom en decor prachtig aan doen – rode linten, groene kerstkransen en schitterend ingepakte cadeaus – is het tafereel intriest. Twee volwassen kinderen proberen wanhopig bij elkaar, in een pervers weelderige wereld, een nooit beleefde gelukkige kindertijd te reconstrueren.

'Neverland', de naam zegt het, is een illusie. De gelijknamige ranch waar de voormalige King of Pop zijn toevlucht zocht, moest op een dag wel failliet gaan. Je kunt niet eeuwig in de roes van illusies en drugs, in de vorm van pijnstillers en, wat later bleek, pedofilie, vluchten.

Het leven van Michael Jackson getuigde van een aantal zware psychische stoornissen, waarvan het Peter Pan-syndroom de onschuldigste was. In dit artikel beschrijf ik vanuit dieptepsychologisch perspectief de verschillende psychopathologische dynamieken, die samen de gestoorde werkelijkheid van Michael Jackson vormden. Dit verhaal is een vervolg op Barrie's verhalen. Mijn visie op Peter Pan is minder rooskleurig. Wanneer kinderen niet volwassen worden, verandert Neverland in Shutter Island: het eiland uit de gelijknamige film over een psychiatrische inrichting.

Hier voert gestoordheid de boventoon.

Peter Pan

Peter Pan groeit op zonder ouders. Hiermee is in feite alles gezegd. Wanneer kinderen opgroeien zonder (op)voedende ouders, is de kans groot dat de psychische ontwikkeling blijft hangen in infantiele fasen. Peter Pan representeert een infantiel gefixeerd deel van de psyche. In plaats van dit te helen, vlucht Peter Pan in fantasie, 'Neverland' geheten. Hij vliegt (dissocieert) naar een eiland, dat niet alleen symbool staat voor zijn eenzaamheid, maar dat de manifestatie is van een complex: een afgespleten deel van de persoonlijkheid, waar niet geïntegreerde, onbewuste inhouden een eigen wereld vormen. Hier ontmoet Peter Pan verschillende karakters, zoals Tinkerbell, de Verloren Jongens, de Indiaanse prinses Tiger Lily, zeemeerminnen en Kapitein Haak. Deze

vormen representaties van eigen, niet geïntegreerde energieën en bevatten tevens een archetypische inhoud. Een afgesplitst deel van de persoonlijkheid (complex) draagt in zich een collectief beeld (archetype). Peter Pan, een verloren jongen, representeert niet alleen een persoonlijk complex, maar ook een collectief, archetypisch thema.

De psychische ontwikkeling van een kind die geen voedende, moederlijke orale fase heeft ontwikkeld, ontbeert een fundament van 'basic trust', welke nodig is om te incarneren. Zo iemand zal zich nooit veilig in het fysieke voelen en blijft als het ware, als Peter Pan, boven de aarde zweven. Hierdoor wordt een orale, schizoïde karakterstructuur gevormd. 'Oraal' in de zin dat de persoon altijd behoeftig blijft, waardoor een egocentrisch-manipulatieve ingesteldheid ontstaat. 'Schizoïde' betekent dat er geen centrerende ik-kern of ego is dat, in latere fasen, de verschillende aspecten van de gerijpte, volwassen persoonlijkheid kan integreren tot één geheel. Peter Pan vormt geen geheel: zijn niet geïntegreerde aspecten dwalen in de gestalten van de Verloren Jongens, Tinkerbelle, Tiger Lelie en Kapitein Haak rond in de psyche, ingekapseld in het complex, het eiland Neverland. Het ontbreekt aan mannelijke kracht, een goed doorlopen anale fase, om orde op zaken te stellen en de moed en kracht te hebben om zich op authentieke wijze te laten gelden. Het Peter Pan-syndroom beschrijft deze vorm van 'arrested development': de ontwikkelingsstoornis waarbij mannen (en vrouwen) blijven hangen in infantiele fasen, waarbij zij als weeskinderen behoeftig, egocentrisch en manipulatief op zoek gaan naar 'voedende' substituten buiten henzelf.

Om de natuur van Peter Pan, en zijn verwrongen incarnatie als Michael Jackson, beter te begrijpen, moeten we licht werpen op zijn naam, ontleend aan de natuurgod Pan.

Pan

De natuurgod Pan, en zijn Romeinse evenknie Faunus, is de godheid van de wildernis en de beschermgod van hen die door de wilde natuur zwerven: herders. Herders zijn vrijgezelle mannen die alleen door de natuur zwerven, vergezeld van hun kudde schapen en panfluit. De schapen staan symbool voor de eigen, nog ongedifferentieerde en daardoor onschuldige natuur. (Hierover kom ik nog te spreken.) De panfluit symboliseert de herderlijke, onschuldige tonen, kenmerkend zijn voor de psyche van het kind, die nog geen seksuele relaties hoeft aan te gaan en van de eigen natuur, ook door masturbatie, kan genieten. Alles bevindt zich nog in een oorspronkelijke, relatief eenvoudige natuurlijke wereld – weg van de maatschappij.

Een andere naam voor seksuele energie is libido. In dieptepsychologische zin wordt libido niet alleen begrepen als seksuele kracht, maar tevens psychische energie of levenslust. Libido is de niet gedifferentieerde psychische energie die zich als kracht onder andere uit in seksualiteit, maar in het spelen van kinderen of het maken van muziek. Pan, waarvan de Griekse naam uiting geeft aan de ongedifferentieerde totaliteit, staat symbool voor de levenslust, tevens seksuele lust, die nog 'herderlijk' natuurlijk is, nog niet geleid door de persoonlijkheid. Wanneer de laatste op latere leeftijd de seksualiteit gaat uitleven, zal de expressie van het libido gevormd worden door de mal van de persoonlijkheid. Als de laatste vol splitsingen en onbewuste complexen zit, dan zal ook de seksualiteit op een onbewuste, gespleten manier tot uiting worden gebracht. Dan voert niet langer de natuurlijke melodie van de panfluit de boventoon, maar perversies als pedofilie.

Van dit laatste getuigen Wade Robson en James Safechuck in 'Leaving Neverland', waarin ze vertellen dat ze door Michael Jackson seksueel zijn misbruikt.

Pedofilie

Het 'onschuldige' kind Peter Pan is nog niet opgegroeid en heeft, in Freudiaanse zin, nog geen genitale fase doorgemaakt: de fase waarin de seksualiteit ontwaakt en we voorgoed kind af zijn. Kinderen hebben nog een hemels karakter, omdat ze nog niet helemaal in de aardse, fysieke werkelijkheid zijn ingedaald. Met het ontwaken van seksualiteit, wordt de mens dieper verbonden met het lichaam. Zolang het kind de dwingende kracht van fysieke aantrekking nog niet ondergaat, blijft hij 'zuiver', min of meer etherisch van aard. In de verhalen van Peter Pan representeert de Indianen prinses Tiger Lily onder andere de vrouwelijke natuur in een pregenitale fase: de sensuele schoonheid van meisjes die zich nog niet seksueel uit.

Wellicht begrijp je nu de obsessie van sommige priesters, die seksueel gecastreerd zijn, met het archetype van de 'puer aeternis'. Het eeuwige kind, dat seksueel onschuldig is, en niet getuigt van zonde. Juist het onderdrukken van de 'zondige' seksualiteit, zorgt ervoor dat deze in het onderbewuste titanische krachten aanneemt, welke een dwingende uitwerking hebben in de aantrekking op het externe projectiebeeld: dat van onschuldige kinderen. Dit zijn veelal jongens, 'hemelse koorknappen', die het eigen, door het Superego – onze valse moraliteit – opgelegde ideaalbeeld verpersoonlijken. Alles wat onderdrukt wordt moet uitgeleefd worden, zo luidt de psychische wet. En zo zijn juist duizenden priesters in de werkelijke zonde van verkrachting van kinderen vervallen. Er bestaat voor mij als dieptepsycholoog geen twijfel dat ook Michael Jackson jongens heeft verkracht. Zijn obsessie met Peter Pan maakte dat hij zijn eigen seksualiteit afwees, waardoor hij er, paradoxaal, in verstrikt raakte. Hij wilde een 'puer aeternis' zijn, maar kon het niet laten om tijdens optredens in zijn kruis te grijpen, dit vergezellend met het slaken van ijle, orgastische kreten. Deze doen bijna kinderlijk en androgyne aan, zoals de persoonlijkheid van Michael Jackson in een infantiele fase leek bevroren.

Gestoorde ontwikkeling

Zonder de duidelijke aanwezigheid van een moederfiguur, weet een opgroeiend kind zich onvoldoende geborgen, omdat hij het fenomeen van de symbiose niet kent. Het opgaan in de moederschoot of, in de collectieve variant hiervan, de natuur, is een noodzakelijke beleving voor het (her)vinden van een gezond psychisch evenwicht. Het vrouwelijk baart en voedt het leven; Moeder Aarde verzorgt haar schepselen. De beleving van de moederborst, waardoor we ons fysiek en psychisch gevoed weten, kweekt een oervertrouwen. De opgroeiende persoonlijkheid kan dan de eigen vrouwelijke, yin kant ontplooiën, waarin vanuit een basaal vertrouwen in het leven ('basic trust'), de persoon zich in open ontvankelijkheid kan relateren aan de wereld. Zo iemand kent geen noodzaak tot manipulatie, want hij weet zich geborgen en kan een rustige, passief wachtende houding aannemen, wetend (erop vertrouwend) dat er voor hem gezorgd wordt. Zo iemand kan ook (be)rusten, de juiste tijd afwachtend, ondertussen op kracht komend door de weldaad van ontspanning.

In Michael Jackson's leven was veilige moederfiguur afwezig. Zijn moeder is nooit in staat geweest om hem en zijn broers te beschermen voor de tirannieke invloed van Kapitein Haak, Joe Jackson. Volwassen kinderen die de orale geborgenheid missen, raken bezeten van de moederborst. Ze gaan manipulatief op zoek naar relaties om de eigen, vaak infantiele en egocentrische behoeften te vervullen. Ze zijn nauwelijks tot geven in staat, want ze dragen in zichzelf een tekort. Ze relateren zich eenzijdig vanuit de eigen onvervulde behoeften aan de wereld om hen heen, die zij egocentrisch manipuleren. Merk op dat het Engelse woord 'manipulation' de connotatie van 'man' en 'nipple' (moederborst) in zich draagt!

Even belangrijk als het doorlopen van een wel doorvoede orale fase, waarin het kind zich laaft aan de moederborst van het leven ('vrouwelijk'), is het ervaren van een gezonde 'mannelijke' fase. Hierin wordt het opgroeiend kind, gestimuleerd door een actief aanwezige vaderfiguur, gestimuleerd om zichzelf te ontplooien. Peuters en kleuters verlaten de moederschoot (orale, vrouwelijke fase), waarin ze geleerd hebben dat het leven te vertrouwen is. Het hormoonstelsel wordt 'vrouwelijk' gereguleerd door oxytocine, waardoor we ont-spannen en kunnen be-rusten. We hoeven situaties niet te manipuleren en naar onze hand te zetten, maar we stellen ons passief-ontvankelijk op en verwelkomen wat het leven zelf ons (niet) brengt. Vervolgens trekt het kind, dat leert praten en lopen, de wereld in. Het leert de wereld naar zijn hand te zetten op een gezonde wijze: omstandigheden te vormen, die dienend zijn voor de eigen groei. Dit is een actief, mannelijke (yang) fase, waarin vanuit een basaal vertrouwen in zichzelf en de wereld, iemand zichzelf authentieke verlangens en talenten de eigen natuur ontplooit. Het hormoonstelsel ontvangt een gezonde infusie van adrenaline, welke in balans met oxytocine, zorgt voor een perfecte wisselwerking van yin en yang, vrouwelijk en mannelijk, activiteit en passiviteit, dag en nacht.

In het geval van Michael Jackson neemt de vaderfiguur tirannieke proporties aan. Meer een slavendrijver dan een vertrouwen wekkende vader, zweept Joe Jackson zijn kinderen op tot vroegtijdig presteren, waarmee hij tegelijkertijd de oorspronkelijke natuur van het kind castreert. Het mannelijk is te dwingend, dominant en het vrouwelijk te passief en afwezig. Vertrouwen in het voedende leven (passief) en in de eigen kracht (actief) worden door Kapitein Haak gecastreerd.

De schrijver Barrie beschrijft Peter Pan als half jongen, half vogel. Peter Pan heeft een etherisch, bijna onaards karakter. Zijn mannelijke kant of animus, die hem de kracht moet geven om zichzelf authentiek, in aardse zin, te manifesteren, is gecastreerd. Met zijn ijle, dunne gestalte en befaamde 'moon walk' getuigde ook Michael Jackson van een etherische aard. Deze wordt in de verhalen van Peter Pan tevens gesymboliseerd door de elf Tinkerbell. Zij representeert, samen met figuren als Tiger Lily en Wendy, Peter Pan's vrouwelijke kant of anima.

Al deze vrouwelijke gestalten zijn ijl van aard. Een aardse moederfiguur ontbreekt in het leven van Peter Pan. En omdat ook de vaderlijke macht afwezig is, voert Peter Pan de bende van Verloren Jongens aan, met wie hij strijd voert tegen de castrerende vaderfiguur Joe Jackson of Kapitein Haak. Merk op dat Michael Jackson zich tijdens zijn leven ontfermde over kwetsbare, verloren jongens, zoals het kindsterretje Macauley Culkin ('Home alone', 'what's in a name?') of de zieke Gavin Arvizo.

In de documentaire 'Living with Michael Jackson' van Martin Bashir word een schokkend inzicht gegeven in hoe een verweesde natuur in de ban raakt van een steeds dwangmatiger najagen van substituten. Neverland, een illusie, kan geen leegte vullen. De King of Pop is al jaren bezeten van het recreëren van een etherische gestalte, net als Peter Pan. Zijn gezicht is door plastische chirurgie verminkt. Wat op de wipneus van Peter Pan had moeten lijken, is verwoest tot een iel stompje. De failliete persoonlijkheid verkeert in schulden en Wacko Jackson verblijft in Las Vegas, waar hij zijn pijn tracht te smoren met entertainment, koopverslaving en een verslaving aan pijnstillers en slaaptabletten. Michael Jackson getuigt in deze jaren van diverse psychopathologieën, waaronder narcisme, verslavingen en pedofilie.

De macht van de schaduw

Michael Jackson heeft voorgeleefd hoe het met volwassen Peter Pans afloopt.

Niet goed.

Dat moet ook Barrie geweten hebben. Ook al heeft hij een leuke einde aan de avonturen van Peter en Wendy in Neverland weten te breien, het fundamentele oedipale conflict wordt niet door Peter Pan opgelost. Evenmin als de onderliggende eenzaamheid. De geestelijk vader van Peter Pan, geridderd en beroemd in Engeland, schijnt eenzaam en verbitterd gestorven te zijn in zijn geboorteplaats Kirriemuir in Schotland. Peter Pan's probleem is dan ook dat hij zijn schaduw, zijn onbewuste psyche, niet onder ogen heeft willen zien. In plaats van zijn jeugdtrauma's te verwerken, vlucht Peter Pan in zijn fantasie, waar hij zich isoleert. Aan het begin van het verhaal wordt meteen duidelijk gemaakt wat hiervan de consequentie is. Als Peter Pan door het raam van de slaapkamer vliegt, verliest hij zijn schaduw. Anders gezegd: hij vergeet dat hij een schaduw heeft. De prijs van dergelijke dissociatie is hoog, weet ook Peter Schlemihl, die zijn schaduw aan de duivel verkocht. Niemand kan zich langs een gemakkelijke, onbewuste weg van zijn schaduw of onbewust zijn ontdoen. Zij die dit wel denken te kunnen doen betalen hiervoor een hoge prijs.

Net als Peter Pan kon Michael Jackson zijn schaduw niet onder ogen zien. In plaats van zijn verloren jeugd onder ogen te zien, vlucht hij hiervoor weg en houdt, paradoxaal genoeg, hiermee zijn verloren jeugd in stand. Neverland zegt wat dit betreft genoeg. Hiermee heeft de schaduw, die Peter Pan dacht te verliezen door deze te dissociëren (vliegen), Michael Jackson in zijn macht.

Michael Jackson's ziel was zwaar getormenteerd. Om de pijn te stillen moest hij steeds grotere hoeveelheden drugs – pijnstillers, slaappillen en zelfs anesthesie – tot zich nemen. Hij kon zijn ziel niet meer overgeven aan de geest, getuige zijn insomnia. Tijdens de slaap kan de ziel zich aan de persoonlijkheid onttrekken en zich te rusten leggen in de schoot van de helende geest.

De paradox is: het land van zijn dromen dat redding moest bieden, werd Michael Jackson's ondergang. Zonder slaapmiddelen kon hij niet in het Neverland van zijn slaap komen. Door wanhopig proberen in Neverland te verdwijnen, tekent Michael Jackson zijn doodvonnis. Met hulp van propofol doet zijn schaduw hem uiteindelijk de das om en

verdwijnt hij voorgoed naar het Neverland. Had Michael Jackson het verhaal van Peter Schlemihl of Goethe's Faust maar gelezen, dan was hij gewaarschuwd geweest.

Neverland

Voordat de macht van de schaduw zo groot en duister werd dat de King of Pop de pathetische bijnaam 'Wacko Jacko' kreeg, was het juist de ontkenning van zijn schaduw die Michael Jackson zijn genialiteit gaf. In zijn 'moonwalks' zweefde hij als Peter Pan over het podium. Miljoenen mensen herkenden in hem hun eigen verlangen naar de fase van het magische kind, dat opgaat in een droomwereld van zuiverheid en nog niet is aangetast door de onzuiverheden ('zonden') van het bestaan in materie. Jung noemt deze persoonlijkheid 'puer aeternus' – de eeuwige jongeling die van de zielevonk getuigt.

Middels plastische chirurgie probeerde Michael Jackson het ideaal van 'puer aeternus' te bereiken. Zijn veel besproken (en vaak geopereerde) neus lijkt een poging te zijn om de brutale wipneus met iele neusvleugels van Peter Pan te kopiëren. Het steeds verder oprekken van zijn oogleden suggereren de verwonderde blik van een kind. Naderhand, als zijn oogleden zo ver zijn opgerekt dat Michael Jackson de ogen heeft van een personage uit een Japanse mangastrip, maken juist deze grote, glazige bollen de leegte en existentiële angst van zijn in Neverland ronddolende ziel zichtbaar.

Zijn gezicht en gestalte dienen als een masker om zijn schaduw te verbergen. Zijn steeds blekere huid, een effect van de huidaandoening vitigo, waarbij het lichaam stopt pigment aan te maken, kan symbolisch en letterlijk worden opgevat als een 'wit wassen' van de schaduw. Een androgyne uiterlijk en een handschoen bezet met kristallen (de kristalvrouw zegt: 'raak me niet aan...') maken het beeld compleet. Het publiek vindt het op dat moment nog prachtig. In Michael Jackson kunnen ze hun verlangen naar de eeuwige jongeling projecteren. De popster speelt het spel mee. Hij bespeelt het publiek, zoals Pan met zijn panfluit, met zijn ijle stem, lichtvoetige dans en opzweepende muziek.

Niet alleen zijn voorkomen en hoge stem doen aan een kind of adolescent denken, ook de titels van zijn albums geven uiting aan de rebelse energie van een opgroeiende puber. 'Off the wall', 'Thriller', 'Bad' en 'Dangerous' appelleren aan het verlangen van een jongeling om uit de band te springen. Onderwijl grijpt hij tijdens zijn optreden steeds gretig naar zijn kruis, als is hij een jongen die het masturberen net ontdekt heeft.

Toch tekent zich hier al de ware aard van de schaduw af. Zijn steeds meer androgyne uiterlijk doet denken aan de ongedifferentieerde aard van de godheid Pan die zich, met zijn kleding gemaakt van bladeren, maar niet aan de collectieve natuur kan onttrekken om een individu te worden. In Michael Jackson wordt dit zichtbaar als we hem op veertigjarige leeftijd door zijn kinderpretpark Neverland zien dolen.

Om zich hoegenaamd tegen luchtvervuiling en de persmusketen te beschermen, draagt de popster maskers voor zijn mond en doeken over zijn gezicht. Eén van zijn kinderen noemt hij zelfs 'Blanket': de ik-persoonlijkheid is stervende en lost steeds verder op in de mist van het ongedifferentieerd zijn.

Op het podium draagt Michael Jackson zwarte schoenen met witte sokken, die schoon wassen suggereren. De zwarte schoenen symboliseren de schaduw die, ondanks de

pogingen om ervan weg te vliegen (de witte sokken) aan zijn voeten blijft kleven. Zijn huidaandoening virtigo draagt aan dit beeld bij. Als Michael buiten loopt, loopt hij altijd onder een paraplu, als een vampier die het daglicht niet kan verdragen.

Ondertussen geeft zijn muziek steeds vaker uiting aan woede. In 'Scream' zit hij met zijn zus Janet Jackson opgesloten in een ruimtecapsule, een symbool van dissociatie of niet geaard zijn. Michael Jackson's 'angry voice' draagt bij aan zijn performance van een boze tiener die, hoewel inmiddels in zijn veertiger jaren, ijle klanken vermengt met rauwe schreeuwen.

Boosheid voert steeds meer de boventoon in zijn muziek. Logisch ook, want de vlucht naar Neverland kan niet slagen. Gekleed in steeds militaristischer aandoende uniformen, versierd met emblemen met zijn eigen initialen als teken van narcisme, marcheert de King of Pop over het podium. Het is alsof Joe Jackson hem vanuit zijn schaduw nog steeds commandeert.

Verdere afzondering lijkt de enige optie. Michael Jackson verschuilt zich hoe langer hoe meer op zijn afgelegen ranch, zich omringend met een bende Verloren Jongens. Dit laatste krijgt een steeds verdachter karakter. In 2003 krijgt de schaduw definitief grip op Neverland. Het kinderparadijs laat zijn ware aard zien. Michael Jackson wordt gearresteerd op verdenking van seksueel misbruik.

Wacko Jacko

Wie kent niet de schrijnende foto van Michael Jackson als hij gearresteerd is op verdenking van pedofilie? Het decor van een superster is veranderd in dat van het bureau van Santa Barbara County Sheriff. De holle ogen van een levende dode staren in de camera.

Zelden is een ster zo hoog gerezen en heeft zo helder gestraald als de King of Pop. Geen ster is ooit zo diep gevallen als Wacko Jacko die, na een decennia lange vlucht, neerstort. Michael Jackson is dan al jaren verslaafd aan zware slaap- en kalmeringsmiddelen. De superster, eens de wereld betoverend, lost als een junkie/zombie op in de nevelen van Neverland. In de laatste jaren van zijn leven eist zijn identificatie met Peter Pan een steeds hogere tol. Neverland is geworden tot een verslavende vlucht in medicijnen, plastische chirurgie en excentriek koopgedrag. Wacko Jacko is al lang niet meer de goed verdienende megaster. Na het album 'HIStory', produceert de panfluit geen betoverende klanken meer, maar klaagzangen over een wereld die niet langer bereid is de al te zonderlinge eenling te bewonderen. 'HIStory' is profetisch. Zij kondigt het definitief vallen van de ster aan. Het album en de wereldtour getuigen van een narcistische vlucht, waarin de vervagende superster nog een keer wil stralen in de rol van messias. Met zijn muziek bestrijdt hij racisme en wil hij de wereld helen. Op het podium rijst een metershoog standbeeld van hemzelf als de verlosser boven het publiek uit.

This is it

Beelden uit de laatste jaren van Michael Jackson laten een zielige, excentrieke koop- en medicijnverslaafde zien. Naast de problemen uit zijn jeugd, is de dagelijkse werkelijkheid inmiddels zeer problematisch geworden. De King of Pop is onttroond. Hij

heeft al jaren geen inspiratie meer en leeft hij op een berg van schuld. Ten einde raad zoekt hij zijn heil in de stad van schulden en illusies bij uitstek: Las Vegas. In een reportage zien we het beeld van een schim die alle contact met de werkelijkheid kwijt is.

Zoals het een wereldster die een collectieve, archetypische energie uitleeft betaamt, gaat zijn ondergang met veel symboliek gepaard. Nog een keer wilde Michael Jackson als Peter Pan door de lucht vliegen, over London heen, op weg naar Neverland. De titel van de concertreeks is een voorbode van zijn ophanden zijnde dood. 'This is it', blinkt op de persconferentie in grote letters boven sombere, dikke, rode gordijnen. Het geheel doet aan als het decor voor een opbaring. Michael Jackson zelf verschijnt als een wandelend lijk. Lichaam en ziel zijn uitgemergeld. Met zonnebril op spreekt hij zijn eigen eulogie uit.

Op beelden van de repetities die na zijn dood in filmversie is uitgebracht is te zien dat Michael Jackson er deze laatste maanden al bijna niet meer is. Van de vliegensvlugge Mercuriusgeest is niets over. De 'moonwalk' sloft. Zijn stem ijlt door de lucht, maar bereikt geen harten meer. Peter Pan heeft zijn lot te aanvaarden. Wie te lang in Neverland verblijft, zal zelf tot illusie vervluchtigen.

CNN doet live verslag van zijn overlijden. Vanuit helikopters wordt de rit van de ambulance gevolgd. Voor het ziekenhuis verzamelen zich fans. Op de achtergrond draait iemand de King of Pop in betere tijden.

In een documentaire na zijn overlijden, wordt een grote kledingkast met spiegel uit Michael Jackson's slaapkamer getoond. Ik stel me voor dat hij, na een nacht worstelen met zijn demonen, ten einde raad uit bed is gestapt. Net als Dorian Gray moet hij de bevroren wanhoop in zijn spiegelbeeld hebben gezien. In de reflectie van zijn dodengelaat krast hij de woorden: 'Perfection is everything'.

In werkelijkheid staat er geschreven: 'Never grow up'.

© Sander Videler